

(3hours)

[Total marks - 100]

- N.B. – (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.

Section I

Q.1 Explain the following terms in brief (any **four**)

8

- a) Policy
- b) Vision
- c) Procedure
- d) Time study
- e) Esprit de corps
- f) Leadership
- g) Staffing
- h) Single use plans

Q.2 Answer the following :- (any **two**)

16

- a) Define management and discuss its features.
- b) Describe various functions of management.
- c) Explain the findings of Elton Mayo's experiments

Q.3 Answer the following :- (any **two**)

16

- a) Describe the internal environmental factors influencing business.
- b) Define objectives. Discuss the social and organic objectives.
- c) Define MBO. Explain the advantages of MBO.

Q.4 Write short notes on :- (any **two**)

10

- a) Role of the manager
- b) Essentials of a good plan
- c) Levels of management
- d) Social responsibility towards workers.

Section II

Q.5 Explain the following terms in brief (any **four**)

8

- a) Total quality management
- b) Responsibility
- c) TQM
- d) Project organisation
- e) Centralisation
- f) Tall organisation structure
- g) Informal organisation
- h) Committee

Q.6 Answer the following :- (any **two**)

16

- a) What is organising? Explain the principles of organising.
- b) Discuss the limitations of committees. Suggest measures to make them effective.
- c) What is delegation of authority ? Discuss the process of delegation.

Q.7 Answer the following :- (any two)

16

- a) Define departmentation. What are the different bases of departmentation?
- b) What is co-ordination? Discuss the significance of co-ordination in the process of management.
- c) Discuss various techniques of controlling.

Q.8 Write short notes on :- (any two)

10

- a) Conflict of line and staff
- b) Span of control
- c) Decentralisation
- d) Formal organisation

*****

वेळ :३ तास

एकूण गुण १००

- सूचना – (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजव्या बाजूचे आकडे पूर्ण गुण सूचित करतात.
 (३) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. खालील संज्ञा थोडक्यात स्पष्ट करा. (कोणत्याही चार) ८
 अ. धोरण
 ब. व्हिजन
 क. प्रक्रिया
 ड. काळ अभ्यास
 इ. एस्पिरित दे कॉर्पस
 फ. नेतृत्व
 ग. कर्मचारी निवड
 ह. एकदाच वापरण्याचे नियोजन
२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या- (कोणतीही दोन) १६
 अ. व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहा आणि त्याच्या वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
 ब. व्यवस्थापनाच्या विविध कार्यांचे वर्णन करा.
 क. एल्टन मेयोच्या प्रयोगांचे निष्कर्ष सांगा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या- (कोणतीही दोन) १६
 अ. व्यवसायावर प्रभाव पाडणाऱ्या अंतर्गत पर्यावरणीय घटकांचे वर्णन करा.
 ब. उद्दिष्ट यांची व्याख्या लिहा. सामाजिक आणि मूलभूत उद्दिष्टांवर चर्चा करा
 क. ध्येयनिष्ठ व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहा. ध्येयनिष्ठ व्यवस्थापनाचे फायदे स्पष्ट करा.
४. टिपा लिहा - (कोणत्याही दोन) १०
 अ. व्यवस्थापकाची भूमिका
 ब. चांगल्या योजनेसाठी अनिवार्य घटक
 क. व्यवस्थापनाचे स्तर
 ड. कामगारांप्रति सामाजिक जबाबदारी.

विभाग २

५. खालील संज्ञा थोडक्यात स्पष्ट करा. (कोणत्याही चार) ८
 अ. संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन
 ब. जबाबदारी
 क. समग्र गुणवत्ता व्यवस्थापन
 ड. प्रकल्प संघटना
 इ. केंद्रीकरण
 फ. उंच संघटना
 ग. अनौपचारिक संघटना
 ह. समिती

६. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या- (कोणतीही दोन)

१६

- अ. आयोजन म्हणजे काय? आयोजनाच्या तत्त्वांची माहिती द्या.
ब. समित्यांच्या मर्यादाची चर्चा करा. त्यांना प्रभावी करण्यासाठी उपाय सुचवा.
क. अधिकार प्रदान म्हणजे काय? अधिकार प्रदानाच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.

७. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या- (कोणतेही दोन)

१६

- अ. विभागीकरणाची व्याख्या लिहा. विभागीकरणासाठी विविध आधार काय आहेत?
ब. समन्वय म्हणजे काय? व्यवस्थापन प्रक्रियेतील समन्वयाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.
क. नियंत्रणाच्या विविध तंत्रांवर चर्चा करा.

८. टिपा लिहा - (कोणत्याही दोन)

१०

- अ. साखळी आणि सल्लागार यांतील संघर्ष
ब. नियंत्रणाचे क्षेत्र
क. विकेंद्रीकरण
ड. औपचारिक संस्था

*****